

РОЗДІЛ VII. ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

УДК 378(410)

Артем Данильченко

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
ORCID ID 0009-0008-1386-6635

Марина Бойченко

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-0543-8832

Віталій Бойченко

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
ORCID ID 0000-0001-9098-0185

Ольга Лянна

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-4467-7166

DOI 10.24139/2312-5993/2023.01/249-257

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ЛЕГКОАТЛЕТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ: СТРУКТУРА ОСВІТНІХ ПРОГРАМ

Статтю присвячено розгляду структури освітніх програм підготовки легкоатлетів у закладах вищої освіти Великої Британії. Увагу авторів було зосереджено на освітніх програмах, пропонованих Університетом Сандерленда, що є міжнародно визнаним лідером у галузі викладання, інклюзивності та працевлаштування, а саме бакалаврських програмах «Науки про спорт та фізичні вправи» та «Спортивне тренерство і фізичне виховання» з три- та чотирирічним термінами навчання. Особливістю освітньої програми «Науки про спорт та фізичні вправи» є міждисциплінарність, спрямована на набуття майбутніми фахівцями з фізичної культури та спорту практичного досвіду в галузі психології, фізіології, біомеханіки, харчування та реабілітації після травм. Освітня програма «Спортивне тренерство і фізичне виховання» фокусується на розвитку тренерів-початківців і майбутніх педагогів, готових викладати в закладах початкової, загальної середньої та вищої освіти.

Ключові слова: вища освіта, професійна підготовка фахівців, професійна підготовка легкоатлетів, фізична культура і спорт, освітні програми, Велика Британія.

Постановка проблеми. У сучасних умовах модернізації системи вищої освіти та професійної підготовки фахівців різних галузей, зумовленої необхідністю адаптуватися до вимог ринку праці та попиту на інноваційних висококваліфікованих фахівців, актуалізується питання вивчення й урахування позитивних здобутків зарубіжного досвіду. У даному випадку не є винятком і професійна підготовка фахівців у галузі фізичної культури та спорту, зокрема легкоатлетів. Аналіз зарубіжного досвіду професійної підготовки легкоатлетів засвідчив наявність значних здобутків британського досвіду, які можуть бути творчо імплементовані в Україні.

Аналіз актуальних досліджень. Професійна підготовка спортсменів за кордоном стала предметом розгляду таких дослідників, як Є. Анохін (організація спорту в Збройних Силах США), М. Безмилов (підготовка спортивного резерву та відбір баскетболістів у Франції), М. Дутчак (підготовка фахівців з менеджменту і управління спортом для всіх у зарубіжних країнах), Р. Карпюк (особливості професійної підготовки фахівців для галузі адаптивної фізичної культури в зарубіжних країнах), Н. Пангелова (зарубіжний досвід організації фізичного виховання в загальноосвітніх школах), Ю. Рижко, К. Маркечко (зарубіжний досвід спеціальної фізичної підготовки та спорту у Збройних Силах провідних країн світу), В. Шинкарук (особливості олімпійської підготовки спортсменів у зарубіжних країнах) та ін. Однак, спеціального дослідження, присвяченого професійній підготовці легкоатлетів у Великій Британії поки що здійснено не було.

Мета дослідження – окреслити структуру освітніх програм підготовки легкоатлетів у закладах вищої освіти Великої Британії.

Методи дослідження. Досягнення мети передбачало використання методів структурно-логічного та порівняльного аналізу нормативних документів та сайтів закладів вищої освіти Великої Британії, які здійснюють професійну підготовку легкоатлетів.

Виклад основного матеріалу. Переходячи до розгляду освітніх програм підготовки легкоатлетів у закладах вищої освіти Великої Британії, зауважимо, що межі наукової статті не дозволили окреслити широке коло освітніх програм, а тому увагу було зосереджено на освітніх програмах, пропонованих Університетом Сандерленда (University of Sunderland), що є міжнародно визнаним лідером у галузі викладання, інклюзивності та працевлаштування.

Заклад пропонує низку освітніх програм у галузі фізичної культури та спорту, однак у даній статті увагу буде зосереджено на бакалаврських програмах «Науки про спорт та фізичні вправи» та «Спортивне тренерство і фізичне виховання».

Зокрема, бакалаврська програма «Науки про спорт та фізичні вправи» (Sport and Exercise Sciences) являє собою міждисциплінарну освітню програму, спрямовану на набуття майбутніми фахівцями в галузі фізичної культури та спорту практичного досвіду в галузі психології, фізіології, біомеханіки, харчування та реабілітації після травм. Поєднання окреслених галузей, на думку адміністрації ЗВО й розробників освітньої програми, дозволяє «розробити стратегії для

оптимізації продуктивності у спорті та фізичних вправах, які будуть підтримуватися чудовою командою викладачів закладу» (*Sport and Exercise Sciences BSc (Hons)*).

На сайті ЗВО зазначені переваги для здобувачів освіти, зокрема й майбутніх легкоатлетів, які обирають програму професійної підготовки «Науки про спорт та фізичні вправи»:

- означену програму акредитовано Британською асоціацією наук про спорт і фізичні вправи (British Association of Sport and Exercise Sciences);

- програми професійної підготовки легкоатлетів університету Сандерленда посідають 15 місце серед пропозиції аналогічних програм закладів вищої освіти Великої Британії (*Guardian University Guide, 2023*);

- відповідно до Національного опитування студентів 2020 року щодо загальної задоволеності якістю освітніх послуг означена освітня програма отримала 92 % позитивних відповідей;

- освітня програма дозволяє студентам працювати з передовими найсучаснішими ресурсами, щоб розвивати свої знання та навички в прикладних галузях спорту та фізичних вправ;

- заклад вищої освіти має міцні зв'язки з місцевими клубами, зокрема з футбольним клубом Sunderland Association, крикетним клубом Durham County та жіночим регбійним клубом DMP Sharks;

- програмою передбачено можливість подати заявку на програму стипендії для елітних спортсменів.

Освітньою програмою «Науки про спорт та фізичні вправи» передбачено використання сучасних методів навчання, спрямованих на розвиток не лише знань майбутніх спортсменів, але й навичок, які підвищують можливості для працевлаштування. До таких методів віднесено: роботу в малих групах, практичні заняття, семінари, лекції, практичні заняття, комп'ютерне навчання, презентації та самостійне навчання.

Окрім підсумкового оцінювання, що враховується для отримання ступеня, існує також поточне оцінювання для зворотного зв'язку та закріплення отриманих знань і навичок. Методи оцінювання включають есе, доповіді, практичні роботи та презентації.

Досліджувана освітня програма розрахована на три роки навчання і передбачає вивчення таких освітніх компонентів (див. табл. 1).

Таблиця 1

Освітні компоненти програми підготовки легкоатлетів «Науки про спорт та фізичні вправи»

Назва освітнього компоненту	Кількість кредитів
<i>Перший рік навчання</i>	
Академічні та професійні навички (Academic and Professional Skills)	20
Вступ до анатомії спорту та фізичних вправ (Introduction to Sport and Exercise Anatomy)	20
Вступ до психології спорту та фізичних вправ (Introduction to Sport and Exercise Psychology)	20
Вступ до фізіології спорту та фізичних вправ (Introduction to Sport and Exercise Physiology)	20
Вступ до тестування спортсменів (Introduction to Athlete Testing)	20
Вступ до біомеханіки спорту та вправ (Introduction to Sport and Exercise Biomechanics)	
<i>Другий рік навчання</i>	
Основні курси	
Проектування та аналіз досліджень (Research Design and Analysis)	20
Мотивуюча фізична активність (Motivating Physical Activity)	20
Фізіологія фітнесу та тренувань (Physiology of Fitness and Training)	20
Біомеханічний аналіз руху людини (Biomechanical Analysis of Human Movement)	20
Аналіз ефективності (Performance Analysis)	20
Додаткові курси (курси за вибором, серед яких треба обрати один)	
Травми та реабілітація (Injuries and Rehabilitation)	20
Тестування вправ і призначення (Exercise Testing and Prescription)	20
<i>Третій рік навчання</i>	
Основні курси	
Дисертація (Dissertation)	20
Біомеханіка спорту та вправ (Sport and Exercise Biomechanics)	20
Розміщення оцінки спортсмена (Athlete Assessment Placement)	20
Додаткові курси (курси за вибором, серед яких треба обрати три)	
Фізіологія спорту та вправ (Sport and Exercise Physiology)	20
Спортивне та фізичне харчування (Sport and Exercise Nutrition)	20
Сила, кондиціонування та попередня реабілітація (Strength, Conditioning and Prehabilitation)	20
Фізичні вправи та дієтична поведінка (Exercise and Diet Behaviour)	20
Вправи для особливих груп населення (Exercise for Special Populations)	20
Спортивна психологія (Sport Psychology)	20

Наступною освітньою програмою професійної підготовки легкоатлетів бакалаврського рівня, яку пропонує університет Сандерленда, є «Спортивне тренерство і фізичне виховання» (Sports Coaching and Physical Education) (*Sports Coaching and Physical Education BSc (Hons)*).

Метою означеної освітньої програми є розвиток тренерів-початківців і майбутніх педагогів, готових викладати в закладах початкової, загальної середньої та вищої освіти. Фокусом програми є фітнес, тренування та результативність, незалежно від того, чи буде це пов'язано з розвитком спортсмена чи виконанням національної навчальної програми з фізичного виховання.

Освітньою програмою «Спортивне тренерство і фізичне виховання» передбачено отримання принаймні 150 годин практичного досвіду через місцеві та регіональні зв'язки зі спортивними клубами, державними та приватними фітнес-центрами/спортзалами, школами, позашкільними спортивними та святковими клубами.

Як і у випадку з розглянутим вище курсом, на сайті ЗВО вказані переваги для здобувачів освіти:

- освітня програма узгоджується з галузевими стандартами, установленими Чартерним інститутом менеджменту спорту та фізичної активності (Chartered Institute for the Management of Sport and Physical Activity – CIMSPA);

- 15-те місце серед пропозиції аналогічних програм закладів вищої освіти Великої Британії (*Guardian University Guide, 2023*);

- можливість подати заявку на отримання стипендії для елітних спортсменів;

- усі студенти отримують безкоштовний доступ до Adventure Sunderland, де пропонуються водні види діяльності (наприклад, серфінг, паддлбординг, морський каякінг);

- чудові зв'язки з професійними клубами в цьому регіоні, зокрема з футбольними клубами Sunderland AFC, Sunderland Ladies FC, крикетним клубом Durham County Cricket Club, жіночим регбійним клубом DMP Sharks Women's Rugby Club;

- співпраця з місцевими початковими та середніми школами, а також місцевими коледжами фізичного виховання (*Sports Coaching and Physical Education BSc (Hons)*).

Методи навчання, передбачені освітньою програмою, спрямовані на розвиток не лише знань здобувачів вищої освіти, але й практичних навичок за допомогою автентичної навчальної діяльності, яка покращує шанси на працевлаштування.

Форми організації навчання включають роботу в малих групах, практичну викладацьку/тренерську діяльність, діяльність на робочому

місці, семінари, лекції, викладання фахівцями-практиками досліджуваної галузі, тренінги, лабораторні заняття, комп'ютерну діяльність, презентації та самостійну роботу.

Відповідно, у межах означеної освітньої програми застосовуються такі форми контролю успішності знань студентів: звіти з лабораторних робіт, есе, презентації, рефлексивні портфоліо, онлайн-вікторини та іспити, проблемне навчання та компетентнісно-орієнтовані практичні заняття.

Як і попередня розглянута нами освітня програма, дана ОП розрахована на три роки навчання і включає такі освітні компоненти (див. табл. 2).

Таблиця 2

Освітні компоненти програми підготовки легкоатлетів «Спортивне тренерство і фізичне виховання»

Назва освітнього компоненту	Кількість кредитів
<i>Перший рік навчання</i>	
Вступ до тренерського лідерства (Introduction to Coaching Leadership)	20
Академічний і професійний розвиток (включає курс інструктора тренажерного залу та практичний досвід роботи) (Academic and Professional Development (includes Gym Instructor course and work-related experience))	20
Вступ до фізіології спорту та фізичних вправ та аналізу руху (Introduction to Sport and Exercise Physiology and Movement Analysis)	20
Вступ до психології рухових навичок, спорту та фізичних вправ (Introduction to Motor Skills and Sport and Exercise Psychology)	20
Спорт і здоров'я в суспільстві (Sport and Health in the Community)	20
Теорія і практика фізичного виховання 1 (Theory and Practice of Physical Education 1)	20
<i>Другий рік навчання</i>	
Основні курси	
Дослідження та професійний розвиток (включає курс особистого тренера та практичний досвід роботи) (Research and Professional Development (includes Personal Trainer course and work-related experience))	20
Теорія і практика фізичного виховання 2 (Theory and Practice of Physical Education 2)	20
Теорія та практика спортивного тренерства (Theory and Practice of Sports Coaching)	20
Педагогіка та практика (Pedagogy and Practice)	20
Додаткові курси (курси за вибором, серед яких треба обрати два)	
Фізіологія фітнесу та тренувань (Physiology of Fitness and Training)	20

Біомеханічний аналіз руху людини (Biomechanical Analysis of Human Movement)	20
Мотивуюча фізична активність (Motivating Physical Activity)	20
Аналіз ефективності (включає практичний досвід роботи) (Performance Analysis (includes work-related experience))	20
Бізнес, інновації та івент-менеджмент (Business, Innovation and Event Management)	20
<i>Третій рік навчання</i>	
Основні курси	
Дисертація (Dissertation)	20
Теорія і практика фізичного виховання 3 (Theory and Practice of Physical Education 3)	20
Розвиток досконалості в спортивному тренерстві (Developing Excellence in Sports Coaching)	20
Адаптивна фізична активність (Adaptive Physical Activity)	20
Додаткові курси (курси за вибором, серед яких треба обрати два)	
Біомеханіка спорту та фізичних вправ (Sport and Exercise Biomechanics)	20
Зміна поведінки щодо фізичних вправ і дієти (Exercise and Diet Behaviour Change)	20
Фізіологія спорту та фізичних вправ (Sport and Exercise Physiology)	20
Спортивне харчування (Sport and Exercise Nutrition)	20
Професійна практика зі спортивного тренерства та фізичного виховання (включає практичний досвід роботи) (Professional Practice in Sports Coaching and Physical Education (includes work-related experience))	20

Вважаємо за доцільне зауважити, що обидві програми представлені ще у форматі 4-річного курсу (*BSc (Hons) Sports Coaching and Physical Education with Integrated Foundation Year BSc (Hons); Sport and Exercise Sciences with Integrated Foundation Year BSc (Hons)*), де протягом першого року навчання (Foundation Year) вивчається інтегрований курс – однаковий для всіх освітніх програм даної галузі.

Відповідно, протягом першого року навчання передбачено вивчення таких освітніх компонентів:

- обов'язкових:

- Основи спорту, фізичного виховання та реабілітаційної терапії (Foundations of Sport, Physical Education and Rehabilitative Therapies) – 40 кредитів;

- Практичні навички та застосування (Practical Skills and Applications) – 20 кредитів;

- Базовий проєкт для першого року навчання (Foundation Project) (20 кредитів);

- Основні навчальні навички (Essential Study Skills) (20 кредитів);
- вибірових (серед яких треба обрати один):
- Практичні навички лічби (Practical Numeracy Skills) (20 кредитів);
- Практичні статистичні навички (Practical Statistical Skills) (20 кредитів).

Висновки. Таким чином, можемо констатувати, що головною специфікою аналізованих освітніх програм є їхня міждисциплінарність та багатопрофільність. Водночас, вартим уваги є розподіл кредитів (20 кредитів на одну навчальну дисципліну), що дозволяє отримати ґрунтовніші знання та краще сформувати практичні навички, оволодіння якими підвищує конкурентоспроможність фахівця на світовому ринку праці.

Зважаючи на необхідність імплементації узагальнених здобутків британського досвіду, **подальші наукові розвідки** будуть спрямовані на вивчення освітніх програм інших британських університетів.

ЛІТЕРАТУРА

BSc (Hons) Sports Coaching and Physical Education with Integrated Foundation Year BSc (Hons). URL: <https://www.sunderland.ac.uk/study/integrated-foundation-year/ug-integrated-sports-coaching-physical-education/>.

Guardian University Guide 2023. URL: <https://www.theguardian.com/education/ng-interactive/2022/sep/24/the-guardian-university-guide-2023-the-rankings>.

Sports Coaching and Physical Education BSc (Hons). URL: <https://www.sunderland.ac.uk/study/sport-and-exercise-sciences/sports-coaching-physical-education/>.

Sport and Exercise Sciences BSc (Hons). URL: <https://www.sunderland.ac.uk/study/sport-and-exercise-sciences/undergraduate-sport-exercise-sciences/>.

Sport and Exercise Sciences with Integrated Foundation Year BSc (Hons). URL: <https://www.sunderland.ac.uk/study/integrated-foundation-year/ug-integrated-sport-ex-sciences/>.

SUMMARY

Danylchenko Artem, Boichenko Maryna, Boichenko Vitalii, Lianna Olha. Athletes professional training in the UK higher education institutions: structure of educational programs.

The article considers the structure of educational programs for athletes training in the UK higher education institutions. The authors focused on the educational programs offered by the University of Sunderland, an internationally recognized leader in the field of teaching, inclusion and employment, namely the three- and four-year BSc programs in "Sports and Exercise Sciences" and "Sports Coaching and Physical Education". A feature of the educational program "Sports and Exercise Sciences" is interdisciplinarity, aimed at the acquisition by future specialists in physical culture and sports of practical experience in the field of psychology, physiology, biomechanics, nutrition and rehabilitation after injuries. The educational program "Sports coaching and physical education" focuses on the

development of novice coaches and future teachers who are ready to teach in primary, general secondary and higher education institutions.

The educational programs provide for the use of modern teaching methods aimed at developing not only future athletes' knowledge, but also skills that increase employment opportunities. Such methods include: work in small groups, practical classes, seminars, lectures, workshops, computer training, presentations and independent study.

In addition to the final assessment that is important for obtaining the degree, there is also ongoing assessment for feedback and consolidation of acquired knowledge and skills. Assessment methods include essays, reports, practical work and presentations.

Key words: *higher education, professional training of specialists, professional training of athletes, physical culture and sports, educational programs, UK.*

УДК 378.091.33:373.3.011.3-051

Галина Джанда

фаховий коледж Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II,
Мукачівський державний університет
ORCID ID 0000-0002-4261-5332
DOI 10.24139/2312-5993/2023.01/257-268

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА ЗАСАДАХ ПРАКСЕОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ: АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ

Метою статті є обґрунтування структурно-функціональної моделі професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи на засадах праксеологічного підходу та висвітлення результатів впровадження її в освітній процес коледжів та університетів. Для досягнення мети було використано комплекс методів: теоретичні; емпіричні, методи математичної статистики. Авторська структурно-функціональна модель об'єднує змістово-цільовий, навчально-процесуальний і оцінно-рефлексивний блоки. Опираючись на отримані результати вважаємо, що обрані організаційно-педагогічні умови та методики навчання найкращим чином забезпечують підготовку майбутніх учителів початкової школи. Подальші розвідки будуть спрямовані на розширення практичних завдань та залучення інших навчальних дисциплін.

Ключові слова: *майбутні учителі початкової школи, модель, принципи, праксеологічний підхід, компетентнісний підхід, педагогічний експеримент, компоненти, критерії.*

Постановка проблеми. Рішення значущих завдань вимагає наочного образу процесу, у педагогіці – освітнього. Ним може слугувати модель, яка поєднує елементи поміж собою, виділяє зв'язки демонструє загальні тенденції задіяні у процесі, вказує на етапність, послідовність та ефективність досліджуваного процесу. Перебіг побудови називають моделюванням.

У педагогічну науку термін «моделювання» був запозичений з галузі технічних наук тому, що саме моделювання робить педагогічний процес технологічним. Він дає можливість розглядати і

Файл: 1,2023
Каталог: G:\Пан Бо
Шаблон: C:\Users\User\AppData\Roaming\Microsoft\Шаблоны\Normal.dotm
Заголовок:
Содержание:
Автор: User
Ключевые слова:
Заметки:
Дата создания: 21.08.2022 0:30:00
Число сохранений: 94
Дата сохранения: 21.06.2023 12:52:00
Сохранил: User
Полное время правки: 10 587 мин.
Дата печати: 30.10.2023 10:01:00
При последней печати
 страниц: 415
 слов: 130 012 (прибл.)
 знаков: 874 982 (прибл.)